

TOPLUM YARATISI HALK OYUNLARI ve BİR UYUM ETKİNLİĞİ DANSIN TOPLUMSAL YAŞAMDAN EDİNDİKLERİ ve KATTIKLARI

Kamile Perçin AKGÜL¹

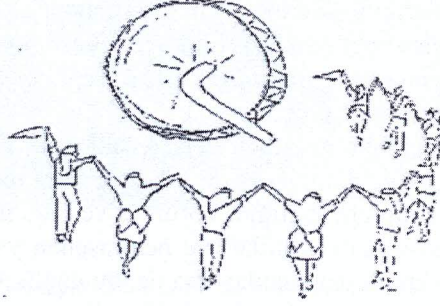
Özet

Sanat; insana insan olduğunu anımsatan, insana ilişkin değerleri koruyucu ve vurgulayıcı sorumluluğuyla toplumsal yaşamı iyileştirici bir etki yaratmaktadır. İnsanoğlunun fiziksel varlığı bedeni ve içsel yaşamıyla iletişimine anlam katan dans, toplum yaşamını olumlu yönde etkileyebilecek gücü yine insanoğlunun kendisinden alarak yoluna devam etmiştir tarih boyu.

Abstract

Art; reminds us that we are human beings and has a function to protect and emphasize the human values so that it has healing affects for the social life. Dance gives meaning to the communication between the physical being (the body) and inherent life. Furthermore, dance gains power by the humanity itself to affect social life in a positive way and it's been so, through the ages.

Anahtar Sözcükler: Halk Oyunları, Dans, Ekinse Olgular, Ekinse Tarih, Toplumsal Yaşam, Sanat,

Şekil 1 [1]

Giriş

Tarihsel süreçte toplumların biriktirmiş olduğu ekinse olguları dans yoluyla dile getirebilme seçenekleri, toplumların üretkenliğini güdülemiş ve bedensel anlatım zenginliğinin oluşumuna olanak tanımıştır. Bedenle özgürleşen anlatım ayrıcalığı, toplumların özgün yaratılarını gelecek kuşaklara taşımış, kimlik yozlaşmasının önüne geçmeye çalışarak toplumların ekinse birikimlerini oluşturmuştur.

Toplumların etnik özelliklerinin gerek koruyuculuğunu gerek taşıyıcılığını üstlenen bir kaynak olan halk oyunları, yöre insanının yaşamla mücadelesinde yaşadığı yoğun duyguların yarattığı etkiyle biçim kazanmıştır. Bu süreci kendi doğal ortamında tamamlaması onu, yaşanmışlıkların özgün kaynağı olma ayrıcalığıyla, sahneye uyarlanan ve yalnızca sahne için tasarlanan dans koreografilerinden ayrı tutmuştur. Pek çok koreografiye ve mizansene kaynak olan yöre halkının özgün dansları karşısındaki bilinçli duruş, sözkonusu doğal ortamın devamlılığına olanak tanıyabilecek ve bu danslara, kaynak olma özelliğini yitirmeden geleceğe aktarılabilme ayrıcalığı sunabilecektir.

Halk oyunları koreograf ya da eğitmen tarafından yaratılandan öte, geleneksel yollarla halkın içinde gelişmiş bir çeşit dans terimi anlamına gelmektedir. Adımlar ve modeller bir nesilden diğerine yavaşça farklılaşarak geçirilir. Pek çok halk oyunu özgün bir ritüele sahip-

¹ İstanbul Kültür Üniversitesi, Sanat Yönetimi Bölümü, 34156 Ataköy / İstanbul

tir –doğum, evlilik, din ya da savaş- ve onu yaşatan halkın karakterini dile getirir. Bu terim 18.yy. da köylülerin dans formlarını üst sınıfın dansından ayırmak için ortaya çıkmıştır. Bu farkın kökeni ilk olarak 15. yy. da farklı formlarda salon danslarının ilk olarak ortaya çıkışına dayanır[2]. Geçmişten günümüze halk oyunları, oluşumunu toplum içinde tamamladığı gerçeğinden esinle, toplum üzerinde güçlü bir etki olarak kullanılmış ve diğer sanat dallarına yöresel ve anlamlı renk katabilme ereğiyle iletişime geçerek hem ilişkili sanat dallarına kaynaklık etmiş hem de topluma dönük yaratılarla toplumla arasındaki iletişimi canlı tutmuştur.

Tarih öncesinde dans, halkın görev anlayışıyla uyguladığı alışlagelmiş işlevsel bir olaydı. Zaman içinde yüksek uygarlığın toplumsal yapıda yarattığı değişiklikler sonucu dans sanatsal bir biçime büründü. Özellikle aristokratlar profesyonel dansçının tiyatronun ve gösterinin varoluşunda önemli rol almışlardır. Dans bir tarafta kendi içinde gelişerek daha sade biçimler alıp salon dansları türerken, bütün bu eğlencelerin dışında bırakılan halk ise, kendi folklorunu (yerel danslarını) kendi içinde yaşamaya devam etti[3].

Önemli bir gizil görevi üstlenen halk oyunları, ortaçağdan bu yana bilinen iki dans türünden biri olarak tarih sayfalarında yerini alırken, Rönesans’da dans daha önem kazanmış ve pek çok yeniliğe kucak açmıştır[4]. Böylece dans sanatsal bir içerik kazanmıştır. Ancak, kazanılan bu ayrıcalık bile, gelişen ve değişen yaşam koşullarından ekinse değerlerin tarih boyunca olumsuz yönde etkilenişinin önüne geçmeyi başaramamıştır.

Sanayileşen ve kitle araçlarının giderek yoğunlaşan etkisi altında kalan Türk İnsanın değer biçilemez atadan anadan belledikleri binlerce ekin motifi ve değer yargılarının yokolma tehlikesine boyun eğmemek gerekmektedir[5]. Tepkisiz kalmak varolan değerlerin kısa süren ömürlerini kaçınılmaz kılacaktır.

Dans etme dürtüsü insanoğlunun en güçlü dürtülerinden biridir. Tarih boyunca dans ya ortaklaşa ya da bireysel olarak uygulanmıştır. Bu yönüyle hem toplumsal-bireysel yapı arasındaki hassas dengeyi hem de toplum sağlığını korumuş ve yaşamın doğal bir sonucu olarak varlık göstermiştir[6]. Değişen yaşam koşulları ve benimsenen yaşam biçimleri dansı insanoğlunun içtepisi olduğundan kimileyin uzaklaştırırsa da, bu güçlü dürtü farklı zaman aralıklarında farklı biçimlerde açığa çıkmıştır. İşte bu değişimin yaşandığı süreçlerde toplumsal kabul olgusu dansı insan yaşamından ya uzaklaştırmış ya da vazgeçilmez kılmıştır.

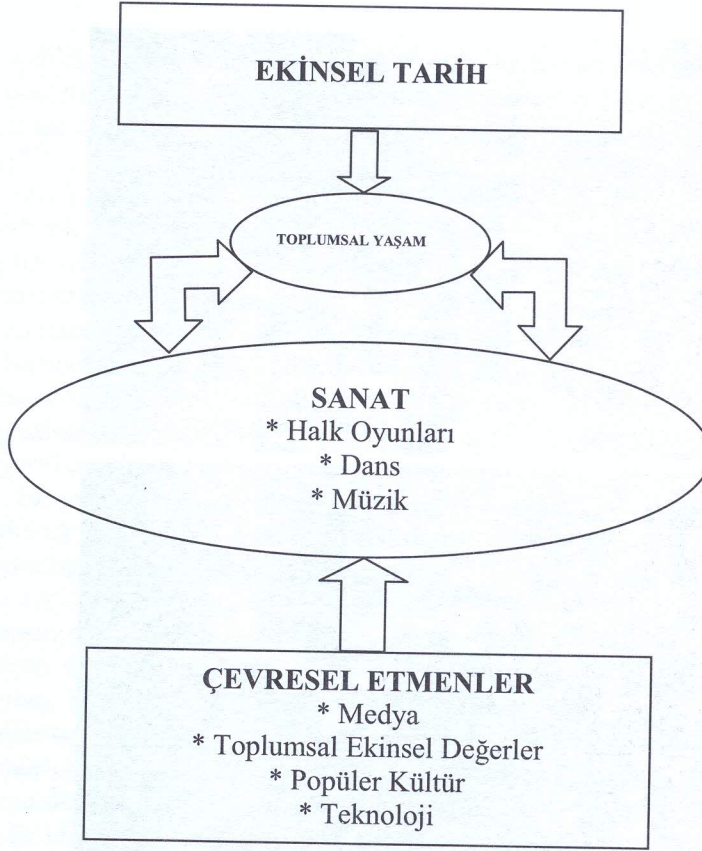
“İnsanlar düşündükleri, yaptıkları, hissettikleri şeylerin doğru ve uygun olduğundan emin olmak ihtiyacı içindedir.”[7]. Toplumsal yaşamda kabul görme eğilimi uyma davranışına zemin hazırlamaktadır. Bu aşamada baskı kaynağı olan grubun özellikleri, çoğunluğun sayısı ve sözbirliği bireyin uyum gösterme sürecini doğrudan etkilemektedir. Toplumsal varlık insanoğlunun yaşamı paylaştığı insanlar üzerinde iyi izlenim bırakma kaygısı ve hakkında olumsuz düşünülmesinden duyduğu çekince, onun yaşama ilişkin yeğlemelerini dolaylı olarak etkilemektedir.[7] Yani çoğunluk dans etmişse, dans olağan karşılanmış, etmemişse kınanmıştır. Oysa sağlıklı toplumsal yaşam için son derece önem taşıyan ve yaşatılması için özel bir eğitim gerektirmeyen, zaten toplumsal öğretide içinde kazanılan birikimin yeterli olduğu ancak, yalnızca toplumun o süreçte dansa nasıl baktığıyla ilişkili ayrıntıya bağlı değişen tutum, eleştiriyeye açık olmalıdır.

Şekil 2 [1]

Varolan köklü geleneklerin ekinsel ve sanatsal oluşumlarda kullanılması folklorik birimlerin değerlerinin anlaşılmasına olanak tanırken, ekinsel kaynakların korunması gereksiniminin farkındalığına da ortam hazırlamaktadır. Bir toplumun tarihsel, ekinsel ve toplumsal gerçeklerinin ve değerlerinin zenginliği o toplumun sahne sanatları yelpazesinin renkliliğini arttırmaktadır. Bu sağlam alt yapı, toplum sanatçıları kendi ekinlerine bağlı, taklitten uzak özgün ekoller keşfetmeye ve Türk toplumunun çağdaş kimliğiyle özdeş, nitelikli yapıtlar yaratmaya özendirebilecektir. Yakalanan bu çağdaş sanat anlayışının devamlılığı ancak onu besleyen ulusal ekin ve güzel duyusal değerlerin korunması ve geleneksel yapının yozlaştırılmamasıyla olasıdır.

İlişkili disiplinler (toplumbilim, ruhbilim, tarih, teknoloji, iletişim,...) bu anlayışı düşünsel imgelerin görsel boyuta taşınmasında anlam bütünlüğünü güçlendiren bir hedefte birleşirler. Toplumsal yapıda ekinsel oluşumların yaşam bulması, toplumsal yaşamı dengeleme sorumluluğuyla döngü içindeki yerini alır. Bu süreç toplumdan sanata, sanattan topluma akışı tarih süresince gerek biçim gerek erek değişimleriyle sürdüregelmiştir. İçeriğinde döngüyü pekiştiren öğelerin de yer aldığı toplumsal yaşam ve sanat etkileşim genörneğimiz aşağıda sunulmuştur.

Toplumsal Yaşam- Sanat Etkileşim Genörneği

Toplumsal yaşam-sanat etkileşiminde öncelikli öge ekinse tarihtir. Kökeni Orta Asya'ya dayanan Türk ekininin yaşanan göçlerle ekinleri biresimleyerek kazandığı boyut, onun, toplumun her kesimine seslenebilmesine, bu yolla ekinse değerlerin önemszenmesine ve sıradan kalabalığın ulus olma özelliği edinebilmesine ortam yaratmış olur. Toplumun varoluş nedeni geçmişten taşıdığı değerler ve izlediği normlarla biçimlendirdiği ekinse geçmiş, toplum bireyelerine, birlikte yaşam davetidir adeta.

Ekinse tarih, toplumun tarihsel değişim ve gelişimi, dil, yazı, din, bilim, giyim kuşam, sanat ve şehir yaşamını etkileyen başlıca toplumsal kurumlar bütünü olarak tanımlanabilir[5]. Her toplumun ekinse değişimlerinin oluşturduğu ekinse tarih, yaşamla iç içe oluşu nedeniyle, geçmişte kalmış siyasi tarihten daha ilgisini çekmiştir bireyin. Ekin tarihiyle bireyin kurduğu bu bağ, gerçekte onun eğitim geçmişiyile ters orantılıdır. Siyasi tarihle ilgilenilmek eğitim birikiminin sonucudur. Oysa ekinse tarih neredeyse toplumun gelenekleri gibi dilden dile dolaşarak yaşatılır. İşte bu ayırım toplumun ekinse tarihten soyutlanabilmesinin olanaksızlığını simgeler ve ekinse tarihin toplumsal yaşam üzerindeki gücünü açığa çıkarır.

İnsanlık tarihinin birbirini bütünüleyen birlikteliğine tanıklık ettiği dans-müzik ikilisi, kişi ve kitleleri harekete geçirebilme güçleriyle çevresel etmenlerin odağı olmuştur. Gelişen teknolojinin yarattığı medya kavramı, popüler kültür, kavramına ortam hazırlamış ve varolan toplumsal-ekinse değerler üzerinde etkinlik yaratmıştır. Ulusal düzlemde "ülkenin her bir bölgesindeki renklerin, desenlerin, seslerin bir potada erimiş hali"[8] olarak nitelenebilen ulusal popüler kültürün yanında, gerçek toplum yaratılarının "büyük halk kitleleri tarafından öyle ya da böyle bir biçimde yıkılmakta ve yıkılan boşluk halka dayatılan ve benimsettirilen popüler kültür ürünleriyle doldurulmakta"[8] olduğu gerçeği sözkonusudur. Oluşan bu yo-

ğün etkinlik, toplum yararısı halk oyunları, dans ve müziğin yeniden biçimlenerek topluma dönüşünü gerekli kılmıştır.

Toplumun iç dengelerinin sağlanabilirliğiyle bu dönüşün aşırıktan uzaklığı ile olasıdır. Toplumun kendi yararısına duyacağı yabancılaşma, varolan tarihsel ve ekinsel değerlerin acımasızca tüketilmesi anlamını taşıyacaktır.

Toplumsal yaşamın yansıması dansın, toplumsal olaylar karşısında duyarsızlığı elbette olasılık dışıdır. Dans sanatı kimileyin toplumsal tepkilerin dile geliş biçimidir. Siyasal ve toplumsal boyutta güncel sorunlara dans yoluyla tepki, beklenin üzerinde etki yaratabilir. Dans bu noktada bir çeşit bedensel eylemdir.

Dans ve müziğin asırlar süren birlikteliğini yalnızca eğlence olgusu güdülememiş, toplumsal çözümsüzlüklerin çözümü de bu ikiliyi aynı efrekte buluşturmuştur. Müziğin protest türüyle bu gizil görevi üstlendiği daha bilindikken, dansın bu düzlemde varolabileceği seçeneği toplumun dikkatini çekmemiştir. Oysa, modern dansın ruhunu bu isyan olgusu yaratmış ve geliştirmiştir. Balenin katı hoşgörüsüz kurallarına karşı bir başkaldırı olan modern dansın isyankar tutumu, geliştirdiği karşı duruşla, doğaya hükmetme arzusunun beslemiş ve yerçekimine bile direnişi desteklemiştir. Dansın asi kimlikli türü modern dans, bu duyarlılığıyla toplumsal duyarsızlıkların her an karşısında yer almıştır. Toplumsal aykırılıklarla başa çıkma aşamasında sanatın ve ilişkili disiplinlerin dayanışmasında dans sadece modern dansla temsil edilmemiş, diğer dans türleri de bu iş birliğini her koşul ve ortamda desteklemiştir. Mizansenli pek çok halk oyunu ülküsel yapıyı zenginleştirmek ve toplumu bilinçlendirmek ereğiyle yıllar boyu topluma ileti göndermiştir. Örneğin çatışmaya başkaldıran kadının sır gibi gizlediği saçını gizleyen fesini fırlatıp atması, isyanın altında gizli barış beklentisini dile getirmektedir. Bu sorumluluk bilinci, toplum düzenini kurgulayabilme becerisine sahip sanat dallarının kimileyin popüleritesini zedelemişse de, onların topluma hizmet anlayışını zedeleyememiştir. İşte sunulan iletilerden biride aşağıdaki fotoğrafta Türk toplumunda kadına verilen önemi vurgulayan önemli bir kanıttır.

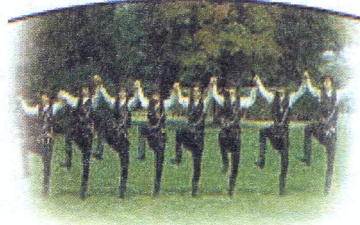

Şekil 3 [9]

İnsanoğlunun vazgeçilmezi dil nasıl sessel anlatım biçimiyle, dans da bedensel anlatım biçimidir. Beden de tıpkı dil gibi iletişimin temel gerekliliklerindedir. İletişim sürecinde birbirini bütünleyen bu iki olgu güzel duyusal bir bütün olan dans söz konusu olduğunda da dayanışma içindedirler. Özellikle türkölü halk oyunlarında ya da tangoda müzikle örtülmüş sözler dansla bulduğunda anlam bütünlüğü pekiştirilmiş, etki arttırılmış olur. Ancak bu

süreç de bile izleyicinin yakalayamadığı sahnede başlayıp sahnede tamamlanan dansçının kendi içinde saklı ayrıntılardan sözedilebilir.

Kişilerarası iletişimde hem dil hem beden olgularının birlikte kullanımlarında bile kimleğin iletinin kusursuz aktarımı gerçekleşemeyebilir. Dansçının bedeni aracılığıyla gönderdiği ileti, izleyicinin algısal gücü ne kadar yüksek olursa olsun tümüyle yansımaz. Görsel bir anlatım olan dansın aktardıklarının yanında bir de izleyicinin algılayamadığı boyut söz konusudur. Dansçının kişi içi iletişimi ve yaşadıklarından edindiği iç deneyimdir gizli kalanlar. Açığa çıkarsa onun yaşamsal beden devinimleridir, dansçının içinde sakladığı etkilimleri değil.

Şekil 4 [10]

Sorell'e göre onun bütün dans yaratıları sadece insanlığın dürüst bir aynası olarak varolan farkındalığından ortaya çıkan bedeninin bir göstergesidir.[11]. Bireyin doğasında varolan dans etme güdüsü nasıl gerçek kimliğini yansıtıyorsa, toplumun kimliğini de yansıtır.

Toplumsal düşünce birikiminin oluşum aşamasında ulusal ekine katkı sağlayabilme gücü, görselliğin sınır tanımaz etkinliğiyle artırılabilirken, bu bakış, varolan değerlerin ulusal boyuttan evrensel boyuta taşınmasını da kolaylaştırabilecektir. Toplumsal kimlik olarak nitelendirilebilen ekinel zenginliklerin evrensel boyutta üstleneceği rol beklenin çok üzerindedir. Bu noktada geleneklerin oluşum süreçlerinin özgür, dönüşüm süreçlerininse sınırlı tutulması toplumsal kimliğin yozlaşmasına karşı direnci güçlendirecektir.

Toplumların bastırılmış ya da arka plana itilmiş gerçek kimliklerinin taşıyıcısı ve tarihsel süreçte yaşanmışlıkların aynası rolüyle dans, yaşanan her türlü toplumsal olguyu yansıtırma özelliğiyle değerlendirildiğinde, ekinel farklılıkların eritilme çabasının karşısında yer almıştır. Bireyin toplumsal oluşumlar içinde varlık gösterme sürecinde dayanak gereksinimini karşılayan, geçmiş ve ekiniyle kurduğu bağ, onun aitlik duygusunun giderilmesine ortam hazırlamıştır. Böylece birey aynı tarihe ve ekinel geçmişe sahip olduğu toplumun diğer bireyleriyle uyumlu bir yaşam kurma eğilimi içine girebilecektir. Aslında bu yaklaşım toplumu hızla yaygınlaşan bireysel düşünüşün taşıyabileceği tehlikelere karşı koruyabilecek ve "ben" olgusunun ön plana çıkışını yavaşlatabilecektir.

Bireyin bedenini bulgu sürecini başlatan dans, ona toplumsal yaşam başarısında önemli bir rol alan eşduyumu deneyimleyebilmesi için kusursuz bir ortam hazırlamaktadır. Empatik dinleme ve empatik yaklaşımın kişilerarası iletişimde üstlendiği rol, iletişimi doğrudan etkileyebilecek olgulardır. Gündelik yaşam, bu olguları önemsemeden geçirilebilirken, dans söz konusu olduğunda eşduyumun gözardı edilmemesi gereksinimi vardır. Dans eğitimi, bireyi toplumsal uyuma elverişli kılmak için kullanışlı çözüm yollarından biridir.

Dans öğrenmek yalnızca üstün bir fiziksel etkinlik değil aynı anda bedeninin genel duruşunu geliştiren ve zihinsel dikkat devamlılığını sağlayan bir etkinliktir[12].

Şekil 5 [10]

“Özellikle grup dansları söz konusu olduğunda grubu oluşturan her birey, kendisini bütünün bir parçası olarak algılamak durumunda kalır. O grupta, herkes birbirinin yaptığından sorumlu olduğu kadar, bazı durumlarda mizansen gereği neredeyse birbirlerinin yansıması gibi benzerlik göstermek zorunda kalabilirler. İşte bu uyum, bireyin toplumsal yaşamda göstereceği uyuma da alt yapı hazırlayabilecek niteliktedir. Birey nasıl ki, grup dansında hata yaparak dikkatleri üzerine çekmekten tedirginlik duyuyorsa, toplumsal yaşamda da toplum örf adetlerine aykırı davranış sergilemekten kaçınacak ve içinde yaşadığı toplumun bireylerinin yadırgamayacağı türden davranışlar sergilemeyi benimseyebilecektir. Grubun her bir üyesine yüklenen bu sorumluluk, aynı zamanda üyelere sergiledikleri her davranıştan sorumlu olma duygusunu kazandıracak ve toplumsal yaşamda bananecilikten uzak, duyarlı bireyler yaratılmasına olanak tanıyacaktı. Dansın bir uyum etkinliği oluşundan hareketle, bireyin toplumsal uyumuna olumlu katkılar sağlaması, aslına bakılacak olursa dansın türüyle ilgili olduğu kadar dansın yapısıyla da ilgilidir. Örneğin grup dansının bireye toplumsal yaşamdaki kazanımları yanında, eşli danslarında bireyin ikili ilişkilerine olumlu kazanımlar taşıyabilme olasılığından söz edilebilir.”[13].

Her iki türü de içeriğinde barındıran zengin ekinsel miras Türk Halk Oyunları eşlerin birbirleriyle olan iletişimlerini aşamasında algısal beceriyi geliştirmenin yanında, karşılaşılan toplumsal olaylara karşı güç birliği sağlayabilme ve zorlukları göğüsleyebilme de tek yürek olma deneyimini tarihinden edinmiştir. Türkler Anadolu’ya ilk geldikleri andan bu yana orada buldukları ve kendi getirdiklerini sentezleyerek sürdürdükleri yaşamda birlikte sevinmiş birlikte üzölmüşlerdir. Dans yaşananların en önemli tanığı olmuştur.

Yaşanmışlığın dile geliş biçimi olmuştur bir ülke halkının dansı. Ruhunu gizlemiştir insanoğlu bu danslarda. Amaç sanattan öte toplumsal paylaşımlar olmuştur. Sevinmiştir (savaş kazanmıştır, düğün yapmıştır,...) dans etmiştir, üzölmüştür dans etmiştir. Tıpkı ilk insanda olduğu gibi.

Şekil 6 [1]

“İlk olarak insanoğlunun tanrısal güçlerden yardım beklentisi gereksinimi sonucu, tanrıyla iletişim aracı olarak kullanılmış, ilk çağın sonlarında bu ayinsel içeriğinden sıyrılarak, estetiğin ön plana çıktığı yeni bir olgu olarak rol almıştır tarih sahnesinde. Bu rol, insanoğlunun zaman içerisinde sahip olduğu bedensel anlatım olanaklarının keşfiyle daha da geliştirilebilmiş ve sanatsal bir içerik kazanabilmiştir. İşte bu noktada hareket yoluyla kurulan iletişim yani beden dili kullanımı yani dans, insanoğlunun iletişimini sağlayan önemli bir rol üstlenmiştir. Danslı anlatım yoluyla iletişimlerini güçlendiren insanoğlu için bu kullanım, dilin keşfinden önce vazgeçilmez iletişim kaynağı olmuştur.”[13].

Dans, insanın varoluşuyla varlık bulmuş ve geleceğe taşınabilecek yoğun enerjisiyle varolmaya devam etmiş ve edecektir. Çağlarla değişim geçiren insanoğlu gibi dans da tarihsel süreç kapsamında yeni biçimler almaya, değişen insanla değişim yolunda ilerlemeye, bitip tükenmek bilmeyen bir enerjiyle varlığını sürdürmeye devam etmektedir. İnsanı biçimlendiren dans, sanatın en etkileyici dallarından biri olarak, insanın kendisiyle yüzleşmesine olanak tanımakta ve bunu en etkili, en soluk kesici biçimde gerçekleştirmektedir. Diğer sanat dallarıyla karşılaştırıldığında sanatçının bedenini en çok kattığı tek sanat dalı olarak nitelendirilebilen dans, bu gerekçeyle özel bir statüde değerlendirilmelidir. Tarkovsky “gerçek bir sanat eseri karşısında baştan aşağıya arındığınızı hissedersiniz” der.[14] Eğer bu etki elde edilebilmişse, yapıtın izleyicinin yaşamına yansımaları duyumsanabilecek ve sanat yaşamla daha kolay bütünleşebilecektir.

Şekil 7 [9]

Kaynağını halktan alan halk oyunlarının yine halkın eğitimi için kullanımı adeta vefa borcunun ödenme gereksinimi gibi değerlendirilebilir. Halkın yaratusu yoluyla halkın eğitimi bilincini aşlamak için ekinel ve sanatsal etkinliklerin yaşatılması, çağdaş ve güzel sanatların toplumsal kabulü için kullanışlı zeminler hazırlayan Ulu Önder Mustafa Kemal’in her biri bir gerekçeye dayalı öncelikli çabaları arasında halkın eğitilmesi gereksinimi yer almıştır.

“Atatürk Türkiye’inde varolan ekinel gücün sanatla olan ilişkisinde hedeflenen nokta, sanatın ve ekinin toplum yaşamını şekillendirici rolünü pekiştirebilecek ve sanata ilişkin köklü değişimlere beşiklik edebilecektir. Eğitimin sanatla, sanatın ise eğitimle desteklenmesi sonucu oluşabilecek bilinç ortamının, insan ve iletişim olgularının yer aldığı her alanda hayal edilen niteliğe ulaşılabilmesini, böylece toplumsal yaşamın iyileştirilebilmesi yönünde önemli girişimlerin başlatılmasını ve hatta küresel düzlemde eğitim sanat ve ekin bileşenlerinin senteziyle varlık gösterebilme olasılığını gündeme getirebilecektir.”[13].

Bir çeşit iletişim biçimi olan dansın; toplumla kurduğu iletişimde toplumsal yaşamın sahneye yansımaya aşamasında biçimlendirici enerji, toplumdan sanata doğru gerçekleşmektedir. “İletim eyleminin çift yönlü görünümü”[15] gerekçesiyle etkileşimi vareden diğer bacak

sanatsal etkinliklerin tamamında söz konusu olduğu gibi dansda da sanattan toplum yönüne gerçekleşen akıştır. Sanat-toplum ikilisinde oluşan bu iletişim, yaşanan olumlu etkileşim sonucu nitelik kazanırken, bu yolla toplumun eğitim süreci sanat olgusuyla desteklenmiş olur.

Kaynaklar

- [1] http://www.odekkoyu.com/Geleneksel_Koy_Dugunu.htm
- [2] Craine, D., Mackrell, J., (2002), “*Oxford Dictionary of Dance*”, New York, Oxford University Pres.
- [3] Ebciođlu, T., (1984), “*Bale Tarihinden Notlar*”, İstanbul.
- [4] Deleon, J., (1993), “*Kısa Bale ve Modern Dans Tarihi*” İstanbul, Altın Kitaplar Yayınevi .
- [5] Gözaydın, N., (1991), “*Folklor Dünyasından*”, Ankara, Yargı Yayınları.
- [6] Pegem Yayıncılık, (2006), “*ÜDS, Sosyal Bilimler*”, Ankara, Paragraf Sorusu.
- [7] Arkonaç, S., A., (2005), “*Sosyal Psikoloji*”, 3. Baskı, İstanbul, Alfa .
- [8] Tekinalp, Ş., (2003), “*Radyo ve Televizyon*” (Camera Obscura’dan Synopticon’a), İstanbul, Der Yayınları.
- [9] <http://www.istanbulturkuaz.com/fotograflar.htm>.
- [10] <http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF0239EEA0FCDF038BDB8CB7569A18343F>
- [11] Thomas, H., (1995) “*Dance Modernity and Culture*” Explorations in the Sociology of Dance, New York, Routledge.
- [12] Wainwright, L., King, L. (2005, 2006) “*Need To Know Latin Dancing*”, Lyndon, Harper Collins Publisher.
- [13] Akgül, K.P., “*Kişilerarası İletişimde Dans ve Beden Dili İşlevini Etkileyen Etmeler ve Bir Alan Araştırması*”, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- [14] Ezgi, E., (2002), “*Dans Daima*”, Ankara, Favori Yayınları.
- [15] Güz, N., Küçükerdođan, R., Küçükerdođan, B., Zeybek, I., Sarı, N., (2002), “*Etkili İletişim Terimleri*”, İstanbul İnkılap Yayınları.